

Szent Iván-nap Finnországban

Finnországban ma is élő hagyomány a szentivánéji máglyarakás. Északi nyelvrokonaink azonban olyan magas (több méteres) máglyát raknak, hogy azt átugrálni, mint ahogy azt a magyaroknál szokták, lehetetlen lenne.

Finnországban az ünnep neve Johannus. Ez az elnevezés Keresztelő Szent János nevéből ered. E nevet a finn egyház adta a korábban pogány ünnepnek, hogy abból keresztény, a pogány szokásokat elhagyó ünnepet alakítson ki. Mivel egy legenda szerint Keresztelő Szent János születésnapja fél évvel Jézusé előtt van, azaz június 24-én, a két ünnepnap – a pogány és a keresztény – közelsége adott ötletet a különös névadáshoz.

Jelenleg Johannust a június 20-a és 26-a közé eső szombaton tartják. Az ünnephez kapcsolódó számos hagyomány egy részét azonban az ünnep előestéjén gyakorolják.

A Johannus az év legrövidebb éjszakájának és a nyárközépeknek az ünnepe. A nyárközépek ünnepét régen Európa-szerte szokás volt ünnepelni. Mivel a pogány hit szerint ilyenkor a boszorkányok és démonok szabadon garázdálkodnak, a tűzrakás és a hangoskodás ezek elijesztésére szolgált. Az éjszaka veszélyesnek számított, ezért nagyon elővigyázatosnak kellett lenni, jóslással, varázslatokkal kell a jövő titkát firkészni. Az ünnep a skandináv országokban – Európa más országaitól eltérően – a nyár legfontosabb ünnepévé vált.

Finnországban manapság már csak ritkán, tréfából, játékosan szokás a régen nagyon is eleven babonás cselekedetek gyakorlása. Régen hittek például abban, hogy Szent Iván éjszakáján a lányok különböző eszközökkel megláthatják, meghódíthatják jövődöbelijüket. Ha kilencféle virágot tettek éjjelre a párnájuk alá, leendő vőlegényükkel álmodtak. Az ő arcát láthatták meg a kút vizében is, ha éjjel meztelenül mentek ki oda. A kiválasztott személy szerelmét pedig úgy lehetett például megszerezni, hogy Szent Iván-éj idején meztelenül hemperegtek a kiválasztott férfi harmattól vizes szántóján. A harmatot lepedőbe kellett összeszedni és a marhákkal megitatni, ha azok gyarapodását akarták előidézni. Hittek abban is, hogy legkésebb szentivánkort véget ér a tavaszi esőzés. Ha a Szent Iván-éj szeles volt, az azt jelentette, hogy rossz lesz a gyümölcs- és a bogyótermés.

Mi minden történik tehát napjainkban Szent Iván ünnepén a finneknél? A Szent Iván-éjt főleg falun, a szabadban szokás tölteni. Itt, sokszor vízparton magas máglyát raknak. A meggyújtott máglya körül esznek-isznak, énekelnek. Ilyenkor sok alkoholt fogyasztanak. Régen a máglyát a falu népe együtt rakta, és azt a legidősebb falubeli vagy pedig valaki köztisztelőben álló személy gyújthatta csak meg. Az éjszaka Finnországban szinte fehér, ilyenkor enyhe szürkület van csak, egészen északon pedig ebben az időben le sem megy a nap, így az ünnepelők nem könnyen álmosodnak el. Szent Iván napján a házat, a szaunát zöld ágakkal, virágokkal, sőt kivágott és a földbe állított fákkal kell feldíszíteni. (Az idősebbek körében szokás az alapos nagytakarítás is.) A szaunázás elmaradhatatlan része az ünnepnek. A szaunázók frissen vágott nyírfagallyakkal csapkodják magukat, és szauna után kiadós lakmározásba fognak. Falun is, városban is sok táncos szórakozóhely telik meg ekkor a kikapcsolódni vágyókkal.

Az ünnep tiszteletére az emeletes és magánházak előtt Finnország-szerte felhúzzák a kék éggel és fehér báránnyal színesen harmonizáló kék-fehér finn zászlók ezreit.

Vecsernyés Ildikó